

“Onderzoek naar de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren in het kader van informatiebehoeften en informatietactieken” (2011)

Interculturalism, Migration and Minorities Research Centre (IMMRC), Faculteit Sociale Wetenschappen, K.U. Leuven.

Onderzoek in opdracht van het Vlaams Informatiepunt Jeugd.

Promotor: Dr. Ruth Soenen

Onderzoeker: Annelies Baes

Jaartal: 2011

Inleiding en onderzoeksvraag

Dit onderzoek werd uitgevoerd met het doel inzicht te verwerven in de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren (12 - 18 jaar) in het kader van hun informatiebehoeften en het informatieaanbod. In Vlaanderen is een algemeen beeld van jongeren uit socio-culturele minderheden afwezig. De onderzoeksvraag was dan ook: ‘Wat zijn de informatiebehoeften van jongeren van etnisch-culturele minderheden, en hoe moeten we met hen omgaan als het over informatieverstrekking handelt?’. Om antwoord te geven op deze vraag is het noodzakelijk om eerst meer inzicht te krijgen in de dagelijkse wereld van deze jongeren.

Methode

Er werd gekozen voor een etnografische benadering:

- In de eerste fase werd op openbare plaatsen waar veel allochtone jongeren rondhangen (Antwerpse Meir en de Brusselse Nieuwstraat) geobserveerd;
- De tweede fase van het onderzoek bestond uit participatieve observatie bij de jongerenwerkingen KIDS vzw in Antwerpen (41 observatiemomenten); JONG vzw te Gent (10 observatiemomenten) en Chambéry vzw in Etterbeek (7 observatiemomenten). Bij deze drie jongerenwerkingen zijn veel jongeren uit verschillende etnische culturen aanwezig.
- De derde fase van het onderzoek bestond uit diepte-interviews met 21 jongeren uit de verschillende jongerenwerkingen en zeven begeleiders.

Resultaten

Eerst bespreken we de belangrijkste interesses (het wat) van de geobserveerde maatschappelijk kwetsbare jongeren, vervolgens kijken we naar hun manier van handelen en communiceren (het hoe) om ten slotte te eindigen met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen die volgen uit dit onderzoek.

a) Interesses (het wat)

Uit de observaties en interviews komen verschillende thema's naar boven waar maatschappelijk kwetsbare jongeren veel mee bezig zijn:

- *Sport (vooral voetbal);*
- *GSM en GSM-gebruik;*
- *PC en internetgebruik;*
- *Muziek;*
- *Uiterlijk;*
- *Voeding / eten;*
- *Geld;*
- *TV.*

b) Manier van handelen en communiceren (het hoe)

Als we kijken naar de interesses (het wat) zijn er veel gelijkenissen met jongeren die behoren tot 'de meerderheid'. Bij de manier van handelen en communiceren (het hoe) zien we veel duidelijkere verschillen.

Manier van praten

Zowel jongens als meisjes vertonen regelmatig **stoere praat**. De jongens praten regelmatig en zeer expliciet over seksualiteit, terwijl de meisjes het dan weer over verliefdheid en het uiterlijk van jongens hebben. De jongeren vertonen een **directe stijl** van communiceren: ze zijn ad rem en sluw. De inhoud wordt minder belangrijk dan de vorm waarop dingen gezegd worden en het verbaal winnen van gesprekken. **Diepgaande gesprekken blijven moeilijk**, volgens de begeleiders. Bij de meisjes gaan gesprekken vaak samen met (overdreven) **lachen en gillen**. In gesprekken met elkaar gebruiken deze jongeren vaak **scheldwoorden** en sociaal niet-wenselijke taal. Vooroordelen ten opzichte van allochtonen worden hergebruikt met humor.

Drang om te winnen

De betrokken jongeren hebben een heel grote drang om te winnen, zowel in sport en spel als in het verbaal gelijk krijgen. Dit geeft vaak aanleiding tot **discussie en onderhandeling**. Er wordt ook regelmatig vals gespeeld.

Conflict

Er ontstaan veel conflicten en problematische situaties in het leven van deze jongeren. Soms gaat het gewoon om kattenkwaad, meermaals is er sprake van (verdenking van) diefstal, maar er is ook sprake van zeer ernstige zaken zoals geweld en misdaad.

Etniciteitbeleving

De betrokken jongeren beleven hun etniciteit bewust, maar niet volgens wij - zij scheidslijnen. Ze vertonen vaak een vanzelfsprekende inter-etnische omgang en tonen een alledaags interculturalisme. Toch is etniciteitbeleving nooit ver weg. Bij conflicten worden indelingen naar etnische herkomst wel expliciet benoemd en gebruikt. In een beperkt aantal situaties was er ook sprake van openlijke scheiding en / of racisme.

Conclusies en aanbevelingen

Informatieverstrekking naar jongeren uit socio-culturele minderheden kan alleen maar optimaal verlopen als gekozen wordt om te investeren in 'het zijn'. 'Het zijn' staat voor het alledaagse en gewone contact met deze jongeren: ze aanvaarden en integreren informatie beter doorheen het alledaagse contact. Informatie zoeken speelt zich vaak af op een prereflexief niveau bij jongeren uit etnische minderheden: zij verkrijgen informatie al doende, door met iets bezig te zijn. Het gebeurt ter plekke, in een concrete situatie, al dan niet toevallig. Er wordt hier vaak de hulp ingeroepen van mensen uit het persoonlijke netwerk (familie, vrienden). Informatie zoeken betekent voor hen vooral 'de juiste persoon kennen'. Ook de jeugdwerkers krijgen vaak vragen. De vertrouwensband tussen de professional en de jongere is hier erg belangrijk: hoe meer vertrouwen, hoe meer vragen over ook intiemere onderwerpen.

De rol van basiswerkingen en jeugdwerkers is erg belangrijk: in het persoonlijke netwerk van deze jongeren zijn zij vaak de enigen die meer diversiteit aan kunnen brengen in het informatieaanbod. Als we deze jongeren willen informeren dient dit vooral via het alledaagse handelen te gebeuren. Deze professionals (niet alleen basiswerkers en hulpverleners, maar ook baliebedienden, bibliotheekmedewerkers, ...) moeten zich bewust zijn van hun informerende rol en als een draaischijf fungeren tussen deze jongeren en de buitenwereld.

De juiste persoon, daar draait het om bij jongeren uit een etnische minderheid. Informatie dient verweven te worden met hun alledaagse bestaan, spontaan en subtiel. Meer onderzoek naar het dagelijkse leven van deze jongeren is dan ook gewenst. Bewust zijn van hun dagelijkse praktijken (praten op een erg directe manier, een sterke drang om te winnen, conflictueuze interacties, alledaags interculturalisme met daarbinnen een sterk bewustzijn van hun etnische achtergrond) is zeer belangrijk, zodat basiswerkers hier op in kunnen spelen.

